

2. Despre cavaleri și ordinele cavalero-inițiatice din Dacia

2.1. Despre originea cavalerilor

O teorie inedită și bazată pe argumente științifice ne spune că originea cavalerilor este pelasgă. Dar cine au fost acești pelasgi? Deși se vorbește destul de puțin despre ei, au fost cei care au dat naștere primului mare imperiu al omenirii, iar mărturiile în acest sens sunt de netăgăduit. Lucrul acesta este recunoscut de faraonii egipteni și chiar de izvoarele grecești antice. Pelasgii au fost primii legiuitori ai lumii, iar conducătorii lor au fost euhemerizați ulterior, devenind zeități ale altor civilizații. Grecii recunosc că legile, o parte a Panteonului de zeități și chiar multe obiceiuri sunt luate de la pelasgi. Aceștia aveau capitala sau centrul politic în zona spațiului carpato-danubiano-pontic (identificat cu Hiperboreea), deoarece era zona cea mai fertilă și mai propice pentru dezvoltare economică, culturală sau religioasă, la fel cum s-a întâmplat și cu civilizația construită pe cursul Nilului. Ei sunt identificați în unele scrieri cu enigmaticele popoare ale mărilor. În prezent grecii recunosc că fundamentele lor sunt făcute pe preceptele pelasge, popoarele balcanice, cum ar fi albanezii, și-i revendică drept strămoși direcți. În ceea ce ne privește, avem dovezi clare că pelasgii sunt strămoși ai dacilor, însă e greu de identificat

dacă dacii reprezintă o transformare directă peste secole a pelasgilor ori s-au format prin contopirea unor triburi cu aceștia. Cert este că partea de mitologie, cea de tradiții, obiceiuri moștenite din vremuri imemorabile în spațiul țării noastre sunt conservate cel mai bine din tot arealul cunoscut că s-au întins pelasgii. Acest lucru este de netăgăduit, iar argumente avem din mai multe surse care se întrepătrund, cum ar fi arheologie, simbolistică, tradiții, obiceiuri populare, basme, mituri etc. Pelasgii erau cunoscuți și cu denumirea de hiperboreeni, iar o dovadă în plus a legăturii directe dintre daci și pelasgi este dată chiar de poetul Ovidius¹, cel exilat la Constanța, care, făcând referire la cetele de daci războinici, îi numea pe aceștia hiperboreeni.

Grecii cei vechi, după cum aflăm din Iliada lui Homer, nu aveau călăreți. „Însă locuitorii din partea de nord a Greciei, anume Tesalienii, ne apar drept cea dintâi națiune în Europa, care a avut o cavalerie de rasboiu bine organizată. Întregul popor al Tesaliei era de naționalitate pelasgă și țaira lor se numia odată Pelasgia.”² Mai aflăm, de asemenea, că din punctul de vedere al instanței militare, înființarea și organizarea cavaleriei de război – atât la greci, romani, cât și la egipteni – era tot de origine pelasgă.

La romani, cea dintâi trupă de cavalerie de război era compusă din 300 de soldați formată dintre cei mai înstăriți cetățeni (patricieni), aceștia numindu-se „*Celeres*” (cuvânt de origine pelasgă după cum susține Densușianu), din care derivă cuvântul „Călărași”³. După cum Herodot ne spune, la egipteni, cea dintâi clasă a ostașilor se numea „*Calasiries*”, iar un corp din 1.000 de soldați din aceștia se aflau în garda personală a faraonilor egipteni. Cuvântul „*Calasiries*” a fost transmis printr-o fântână

1 Cf. N. Lascu, *Ovidiu, omul și poetul*, Ed. Dacia, Cluj, 1971, pp. 14–19. **Publius Ovidius Naso** (20 martie, 43 î.Hr., Sulmo, azi Sulmona, provincia Aquila–17 d.Hr., Tomis, azi Constanța) a fost un poet roman care a trăit în timpul domniei lui Augustus. A fost contemporan cu Virgil și Horțius, iar toți trei au fost numiți poeții canonici ai literaturii latine. Savantul imperial Quintilian la considerat ultimul dintre elegiștii scrierilor latine despre iubire. Deși Ovidiu sa bucurat de o popularitate enormă în timpul vieții sale, Împăratul Augustus la alungat în provincia îndepărtată de pe țărmul Mării Negre, unde a rămas până la moartea sa.

2 N. Densușianu, *op. cit.*, p. XLIV.

3 *Ibidem*.

grecească și corespunde cu latinul arhaic „Celeres“ și cu o formă antică românească de „Călușeri“ sau „Călărași“. Pronunția cuvântului „Celeres“ era „Kelereș“ la romani, pentru că la aceștia litera „C“ reprezenta sunetul „k“⁴.

În ceea ce privește partea medievală a istoriei poporului român, până în secolul al XVI-lea, instituția călărașilor era una foarte importantă care făcea diferența față de alte popoare în ceea ce privește modul cum românii tratau războiul. Acest lucru se manifesta prin faptul că – în loc să ridice înaintea tătarilor și turcilor obstacole artificiale, cum ar fi construcțiile de pământ, de exemplu ziduri, ce se opuneau acestora – puneau în prima linie cavaleria⁵.

Despre modul cum erau îmbrăcați cavalerii moldoveni, arhiepiscopul Varențiu își notează că purtau o pelerină albă, iar pe dedesubt, ca armură, o haină scurtă de in, umplută cu bumbac în grosime de trei-patru degete mai ales în partea umerilor până înspre coate și cusută cu șireturi dese la distanță de un deget și jumătate, încât sabia nu putea pătrunde. Cu alte cuvinte, haina cavalerilor moldoveni era, de fapt, o tunică de război cusută cu ceaprazuri, aceasta fiind purtată chiar și de domnii români⁶. Veșmintele cavalerilor antici – cu origine pelasge, răspândiți din Grecia până în Egipt, așa cum ne spune Herodot – erau veșminte de in ornate cu șireturi pe șolduri cu denumirea de Calasires, iar peste acestea purtau o mantie de lână de culoare albă⁷.

Această asemănare izbitoare prezintă încă o dovadă în plus a continuității Pelasge-Daco-Române în spațiul Carpato-Danubiano-Pontic. Nu greșim dacă afirmăm că începuturile cavalerismului își au origini tot în acest spațiu.

4 *Ibidem*, p. XLV.

5 *Ibidem*.

6 *Ibidem*, p. XLV.

7 *Ibidem*, p. XLV.

De asemenea, tot în Evul Mediu mijlociu, cavalerii formau o clasă militară, formată dintre cei mai distinși și mai bogați dintre boierii și țărani liberi proprietari de pământ, mai ales că aceștia își permiteau să aibă și cai. Caracterul cavalerilor este unul mult mai vechi însă și nu derivă din dreptul feudal cum s-ar crede, ci mai degrabă din punctul de vedere al amplasamentului geografic. Românii dintotdeauna au fost așezați în calea marilor invazii și au fost nevoiți, ca pentru a dăinui etnic și politic în tot cursul Evului Mediu mijlociu, să consolideze instituțiile militare moștenite de la strămoșii lor, instituții care au avut continuitate, lucru care a făcut ca de-a lungul timpului Cavaleria să primească un caracter desăvârșit. Acest lucru este întărit și de Palu Joviu care afirmă că la români s-au păstrat anumite moravuri și legi din viața publică și privată a romanilor⁸. În secolul al XVI-lea cavaleria Țărilor Române era vestită și cunoscută ca o instituție militară puternică în Germania, Ungaria, Polonia și Turcia. Plugarii, care la nevoie se transformau în soldați, nu reprezentau un lucru nou, el fiind obicei moștenit de la daci.

2.2. Ordinele Cavalerești

Nu putem afirma că primele ordine cavalerești s-au înființat pe actualul teritoriu al țării noastre, dar ceea ce putem afirma, cu certitudine, este că și la noi au existat și că au avut un caracter inițiativ și ezoteric, iar partea de simbolică și de *Mistere* le-a fost transmisă mai departe și ulterior s-a regăsit în ordinele cavalerești creștine sau chiar în societățile secrete sau discrete. Cu siguranță la început a existat un singur cult sau ordin care de-a lungul timpului s-a împărțit, adoptând anumite caracteristici în funcție de zona geografică și de influențele primite din exterior. În linii mari, au existat trei ordine inițiatice, derivate din același trunchi,

⁸ *Ibidem*, p. XLVI.

care au avut caracteristici asemănătoare, dar care totuși nu au fost una și aceeași entitate, iar de-a lungul timpului au fost confundate. Acestea au fost Cabirii, Cavalerii Danubiei (Daci) sau Cavalerii Traci. **Concret, elementele care au aparținut acestor culturi și care s-au propagat de-a lungul timpului au fost legate de ritualul de inițiere, de jurământ, simboluri și semne de recunoaștere.**

2.3. Cultul „Cavalerului Danubian“ (Dac) și al „Cavalerului Trac“

Cultul Cavalerului Danubian este unul dintre cele mai enigmatice „manifestări“ atât din istoria antică a poporului nostru, cât și din cea universală. Acest lucru se datorează faptului că nu avem nicio dovadă scrisă a vreunui scrib antic, iar dovezile apar pe anumite obiecte de cult din piatră, marmură sau plumb descoperite până în prezent. Cultul își începe existența undeva în secolul I î.Hr. și se va întinde până în secolul al IV-lea d.Hr. Când, sub o anumită formă, credem că a fost înglobat în manifestările creștine. Cultul în sine este unul inițiativ, secret, militar, spiritual și religios. Partea religioasă își are clar originea în religia zamolxiană, dar nu se poate confunda cu aceasta, deoarece adeptii lui Zamolxe nu aveau obiceiul să facă reprezentări pe plăcuțe votive, ci totul la ei se transmitea verbal. Se cunoaște că la aceștia legile erau cântate în cetate pentru a fi învățate și transmise pe cale orală din generație în generație. Din Dacia, Cultul se va extinde pe o arie geografică foarte mare și va cuprinde provincia Tracia și sud-estul Macedoniei. „Cunoașterea acestui cult se rezuma în prezent la studierea și interpretarea a circa 226 de reprezentări ale zeilor întruchipați pe tăblițele de piatră (114), de metal (95), de teracotă (4) și pietre gravate (13). Nu s-a păstrat niciun fel de mențiune literară în privința cultului și niciun fel de inscripție care să-i menționeze numele. În șapte cazuri se întâlnesc pe reliefuri dedicate acestor zei scurte inscripții

prezentate sub forma unor criptograme executate cu caractere grecești, texte devenite, prin deteriorare, complet indescifrabile⁹.

Cultul a fost cunoscut cu mai multe denumiri: *Eqvitum Danuvinorum*, *Cavaler Danubian*, *Cavalerul Dac* sau *Cavalerul Libertății* și este asociat în conștiința colectivă cu un cult nord-dunărean. Spre deosebire de *Cavalerul Danubian*, *Cavalerul Trac* este plasat la sud de Dunăre și este un personaj care apare în diverse ipostaze iconografice, dar de fiecare dată sub chip de călăreț¹⁰. Pe lângă această împărțire geografică, diferențierea se poate face și pe alte două criterii, și anume, simbolistica – apărută pe descoperirile arheologice – și materialul din care acestea sunt confecționate.

Dacă ne referim la *Cavalerul Trac*, pe plăcutele descoperite este reprezentat un singur cavaler, și în alte ipostaze un cavaler și o zeițate, iar materialul din care sunt construite plăcutele este piatra sau plumbul. Zonele unde au fost descoperite aceste plăcute sunt în Dacia, Moesia Inferioară și Superioară, precum și în toată zona balcanică.

Cavaler trac și zeița Cybele, relief în marmură de la Tomis

9 P. Ștefănescu, *Enigme ale istoriei române*, vol. 2, Ed. Vestala, București, 2004, p. 86.

10 Ambele denumiri – Cavaleri Danubieni – Călăreții Danubieni (la plural) – sunt corecte, asemenea Cavalerul Trac – Călărețul trac.

Dacă ne referim la *Cavalerul Dac*, acesta are ca simbolistică principală o triadă – o zeitate frontată de doi cavaleri –, iar materialul din care au fost confecționate este marmura sau plumbul, și răspândirea geografică de început a fost în Dacia și Panonia¹¹. De asemenea, de-a lungul timpului au existat mai multe încadrări și asocieri ale acestor culturi. Unul dintre acestea ne spune că Ordinul *Cavalerului Dac* este unul și același cu cel al Cabirilor¹², au fost asociați cu „Dioscurii” la greci, un fel de protectori ai corăbierilor¹³. De asemenea, Cavalerul Danubian ar putea reprezenta o contopire între *Cultul lui Mitras* și *Cavalerul Trac*¹⁴ care reprezenta o divinitate pastorală, ar fi putut fi un cult de inspirație al credințelor geto-dacilor care au fost influențate de stăpânirea romană¹⁵. Diferența între cele două culte este legată și de încadrarea în timp.

Plăcuță votivă descoperită în satul Dunăreni, comuna Aliman, jud. Constanța

11 M.H. Vasînca, „Câteva considerații cu privire la Cultul Cavalerilor Danubieni. Clasificări”, în *Analele Banatului*, S. N., Arheologieistorie, XV, 2007, pp. 131–134.

12 T. Antonescu, *Cultul cabirilor în Dacia*, București, 1889, p. 89.

13 J. Hampel, „Lovas istensegek dunavideki antik emlékeken”, *Archeologiai Ertesito*, XXIII, 1903, pp. 305–365.

14 M. Oprea, „Cavalerul Trac”, în *ALAR*, nr. 180, 2016, p. 32.

15 F. Cumont, *Note sur bas-relief de la Moesie Inferieure*, BATH, 1896, p. 11.

Cultul cavalerului Danubian, tăbliță votivă de la Romula (sec. al III-lea d.Hr.)

Astfel că despre Cultul Cavalerului Danubian avem informații că își are începutul în secolul I î.Hr. și se prelungește până undeva în secolul al IV-lea d.Hr. Despre *Cavalerul Trac*, care avea rolul de zeitate supremă a cultului solar, zeu unic traco-roman, acesta este anterior Cavalerului Dac și își va pierde originile mult mai târziu, când va fi identificat cu Sfântul Gheorghe¹⁶.

2.4. Ritualuri de inițiere

Înainte de a deveni *Cavaleri ai Libertății* nofiții trebuiau să treacă unele teste, iar examenul final se dădea într-o zonă muntoasă unde aceștia urmau un ritual de purificare și renaștere spirituală. După cum se poate observa din basoreliefurile rămase, profanul era înghițit de un dragon sau balaur. Un Cavaler al Ordinului sosea și învingea balaurul, iar scoaterea inițiatului din burta balaurului¹⁷ (care era întruchiparea răului) simboliza

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ C. Iconomu, C. Chiriac, „Contribuții la iconografia Cavalerilor danubieni în Dobrogea (II)”, în *ArhMold*, XXVII, 2004 (2005), p. 84.

învierea acestuia, care devenea unul dintre membrii acestui ordin, fiind purificat, lăsând deoparte lumea tenebrelor din care făcuse parte până atunci, fiind pregătit de o nouă viață pe calea luminii. În rândurile acestor cavaleri erau permise numai persoanele de sânge nobil, deoarece meseria nobililor era războiul, ei fiind elita țării. Membrii ordinului erau, în funcție de grad, împărțiți în două categorii: Cavaleri și Acoliti (persoane de rang inferior), iar gradele în care erau inițiați erau în număr de trei:

- **Gradul 1: Aries – „berbec“ (Acolit);**
- **Gradul 2: miles – „soldat“ (Acolit);**
- **Gradul 3: leo – „leu“ (Cavaler).**

Reprezentările arheologice (tăblițe, bucăți de vase) legate de Cultul *Cavalerilor Danubieni*, în majoritatea lor, au în scena centrală desenul „Marii Zeițe“, primind omagiile a doi Zei Cavaleri aflați în poziție afrontată. Sub cail Cavalerilor se găseau cei învinși, acest lucru simbolizând triumful binelui asupra răului sau triumful luminii asupra întunericului¹⁸. În jurul acestei scene cu caracter marțial, în registrele secundare, sunt diferite simboluri de cult, zoomorfe: berbecul, taurul, leul, corbul, vulturul, cocoșul, șarpele, mai ales peștele. În registrele superioare sunt reprezentate și divinitățile solare caracteristice acestui cult: Soarele, Luna și Luceferii care sunt asociați cu cele trei personaje. **Divinitatea** – înconjurată de cei doi cavaleri în strânsă legătură cu Soarele, Luna, Luceferii de pe fundal – **poate fi asociată cu ceea ce vede prima oară un inițiat, adică: Soarele, Luna și pe cel care îl consacră, pe Maestru (sau Mare Maestru), ca reprezentant direct al Divinității. Acest lucru se face după ce, în prealabil, candidatul ar parte de călătoriile inițiatice. Care este relația simbolică? Soarele reprezintă rațiunea care luminează mintea, Luna este imaginația care dă veșmânt și formă ideilor, iar „cel care consacră“ simbolizează principiul conștient care se luminează sub dubla influență a rațiunii (Soarele) și a**

¹⁸ *Ibidem*, p. 85.

imaginației (Luna). Cu alte cuvinte: Soare – Luna – „Cel care consacără”, înseamnă, de fapt, rațiune – materie – conștiință – din care rezultă suflet, trup și spirit. Cele trei elemente fac un întreg și reprezintă UNITATEA (cifra 1 în numerologie) – fără cele trei elemente omul nu este un întreg. Acest principiu este destul de vechi, el găsindu-se în credințe ancestrale și mai ales în creștinism, în „Principiul Trinității” (Sfânta Treime). De asemenea, cunoaștem că cei doi cavaleri au denumirea de cei doi Zamolxis, simbol al libertății.

Reproducere făcută în 2013 după o plăcuță votivă din plumb specifică Cultului Cavalerilor Danubieni, unde se pot vedea simboluri de cult zoomorfe: berbecul, taurul, șarpele, pește.

În unele reprezentări, *Călăreții daci* apar alergând, făcând un semn caracteristic, cu brațul drept ridicat deasupra capului. Acest semn este cunoscut în literatura de specialitate drept *benedictio latina*. Romulus Vulcănescu, analizând chestiunea modului în care este figurată mâna unor

personaje mitice, afirma că: „La începutul erei noastre figurarea mâinii revine în preocupările meșteșugarilor locali pe una dintre liniile tradiției geto-dace, aceea a integrării mâinilor în corpul figurii umane. Acesta este cazul plăcilor votive sau al monumentelor funerare cu imaginea «cavalerului trac» sau a «cavalerilor danubieni»”¹⁹.

Ritual de inițiere unde se pot vedea cei doi cavaleri danubieni și „Divinitatea”, plăcuță votivă care se găsește la Muzeul Municipal de Istorie din Belgrad

Din reprezentările de pe plăcuțele votive se poate observa simbolistica cifrei 3:

- **Expunerile pe plăcuțe erau făcute în trei planuri: Celest (Ancestral), Pământean și Subteran**²⁰.
- **Templul unde se întâlneau inițiații este reprezentat ca având doar trei coloane**²¹.

19 R. Vulcănescu, „Figurarea mâinii în ornamentica populară română”, în Revista de Etnografie și Folclor, tomul IX, nr. 3, București, 1964, p. 36.

20 A se vedea imaginea 2. B și C. Iconomu, C. Chiriac, *op. cit.*, p. 83.

21 A se vedea imaginea 2. A și C. Iconomu, C. Chiriac, *op. cit.*, p. 83.

- **La Poarta Templului sunt înfățișați trei inițiați care reprezintă cele trei grade ale Ordinului. Faptul că cei trei purtau la ei obiecte diferite este încă un argument al diferențierii gradelelor în care erau inițiați²².**
- **Triada celor doi Cavaleri și a Divinității²³.**
- **Triada Divinitate – Soare – Lună²⁴.**

2.5. Peștele – simbol de recunoaștere al inițiaților în ordinul Cavalerilor Daci

Unul dintre simbolurile de recunoaștere al inițiaților între ei în lumea profană este peștele. Acesta se găsea sub formă de medalion purtat la gât sau pe diverse amulete din piatră sau plumb, pe care cei din Ordin le aveau la ei. Peștele era un simbol al ofrandei aduse „Marii Zeițe“ sau „Zeiței-Mamă“, divinitate care era venerată pe teritoriul Daciei cu 5 000 de ani î.Hr. Cel mai bun exemplu poate fi dat de simbolistica aferentă plăcuțelor din lut descoperite la Tărtăria²⁵. **Cunoaștem că peștele pus pe o masă simbolizează scena banchetului sacru a oferirii ofrandei. Una dintre caracteristicile uimitoare ale acestui cult este aceea că inițiații nu consumau niciun fel de carne, ci numai pește, un aliment considerat sacru, care purifica trupul și alunga demonii.** De asemenea, cunoaștem că peștele este unul dintre primele simboluri creștine. Iisus le zice apostolilor: „Veniți cu mine și vă voi face pescari de oameni“. Simbolul peștelui se află în strânsă legătură cu apa vie a botezului.

22 *Ibidem*.

23 A se vedea imaginea 2B.

24 A se vedea imaginea 2B.

25 H. Harman, *Geschichte der Schrift*, Ed. C.H. Beck, București, 2002, p. 20.

Reprezentare a peștelui pe o tăbliță anepigrafă ce reprezintă Cultul Cavalerilor Danubieni.

Creștinii purtau la începuturi, la gât, un pește făcut din sifed pe care exista inscripția *Fie Mântuirea Ta*. Nu putem afirma că peștele a fost un simbol preluat de creștini de la *Cultul Cavalerului Dac* sau de la adepții credinței în Zamolxe (cele două forme de evoluție spirituală erau complementare pe teritoriul Daciei), dar avem dovezi ale existenței similitudinilor dintre creștinismul de început și spiritualitatea dacilor. Astfel că, în anul 193 d.Hr., Clement Alexandrianul laudă disciplinele filosofice ale unor popoare barbare, printre care îi amintește pe geți și pe odriși, afirmând că aceștia au folosit filosofia publică de foarte multă vreme. El, de fapt, vorbește cu admirație despre lucruri cunoscute ale epocii sale, cum ar fi obiceiurile geților, doctrina lor zamolxiană referitoare la nemurirea sufletului, resemnarea lor în fața morții, grija de a-și onora eroii și înțelepții națiunii lor²⁶. În anul 211 d.Hr., dacii sunt lăudați de Tertulian, pentru că unii dintre ei erau de pe acum creștini, nu se știe dacă se referea la dacii din Dacia Traiană sau la cei liberi, cu precădere putem intui că se referea la

26 C. Troia, *Fastci Getci o Gotici*, ediție reeditată de Fundația Gândirea, București, 2013, p. 13.

cei din urmă²⁷. De asemenea, Origene, în anul 250 d.Hr., pe când se afla în Egipt, ia apărarea creștinilor împotriva filosofului Celius și afirmă că geții aveau multe aspecte asemănătoare doctrinei iudeilor. Origene adaugă că nu știe dacă în Egipt se găseau scrieri antice ale geților. Printre doctrinele comune ale iudeilor și dacilor mai amintește de: **Dogma nemuririi sufletului, fără a face nicio aluzie la metempsihoză, pontificat și ierarhie, continua prezență a Divinității, așteptarea venirii lui Zamolxe vs a Mântuitorului sau a poporului ales**²⁸.

2.6. Cavalerii Danubieni – cult secret!

În analele Banatului, la secțiunea Istorie-Arheologie, ne apare următoarea informație: „Cultul Cavalerilor Danubieni este unul sincretic, având simboluri și atribute împrumutate din caracteristicile uneia sau mai multor divinități. Identitatea divinităților a rămas însă necunoscută posterității, cea mai plauzibilă ipoteză fiind aceea că dogmele cultului ezoteric, foarte stricte, nu permiteau rostirea în public sau prezența lor prin intermediul dedicațiilor, motiv care a îngreunat foarte mult descrierea și interpretarea unor monumente conținând numeroase scene sculpturale”²⁹. Dacă ne referim la perioada ocupației romane, nu cunoaștem care era denumirea acelei zeități (zeițe) venerate de către inițiați. **Având în vedere că în ordin erau primiți de la locuitori ai Daciei la soldații romani, care erau veniți de prin întregul imperiu, probabil ordinul cavalerilor reprezenta un sistem de gândire și evoluție spirituală în care zeul suprem reprezenta „o poartă” către fiecare zeităte în care credea fiecare adept, fiecare membru respectând credința proprie a celorlalți. Ritualurile și ceremoniile se efectuau în cel mai mare se-**

²⁷ *Idem*, p. 14.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ M. Hadji Vasinca, *op. cit.*, pp. 131–134.

cret, reprezentând o formă de opunere asupra opresiunii romane. Adeptilor le era interzis să divulge secretele Ceremonialului din timpul întâlnirilor lor. Acest ordin era total diferit de celelalte existente, nefiindu-le permis adeptilor rostirea în public a lucrurilor din timpul Ceremonialului, cei inițiați purtau semne prin care se puteau recunoaște, de aceea pe toate descoperirile arheologice făcute se găseau doar simboluri fără cuvinte scrise³⁰.

2.7. Burebista – Mare Maestru al Ordinului Cavalerilor Danubieni?

O ipoteză ne spune despre *Călărețul Danubian* că ar fi, de fapt, simbolul soldaților ecveștri (cei mai virtuoși dintre ei) ai lui Burebista și ai marului său preot, Deceneu. Aceștia aveau ca standard capul de lup și trupul de șarpe care simbolizau libertatea și vitejia războinicilor. Acest simbol rămas în conștiința colectivă cu denumirea de Dracon a fost ulterior împrumutat de populațiile și popoarele războinice care ne apar în istorie în perioada erei negre (sec. III–IX d.Hr.). Ca exemplu, îi putem aminti pe franci care foloseau acest simbol ca stindard de luptă. De asemenea, există ipoteza că Ordinul Dragonului, din care făcea parte și Vlad Dracul, avea ca simbol/stindard acel „Dragon“ care era inspirat din „Dracon dacic“. De asemenea, în partea simbolistică a ordinului Cavalerilor Danubieni, așa cum se găsește și pe reprezentări, era calul (calul alb, în special). La Daci, calul era un animal solar, simbol al nemuririi, iar acest lucru face a fi considerat un „instrument divin“ care-l ducea pe om sau sufletul omului din lumea telurică în lumea ancestrală. Se cunoaște, de asemenea, că până în secolul al XVII-lea în momentul în care un arhieru era uns într-o funcție bisericească înaltă, primea cadou un cal alb de la domn. Cu siguranță acest obicei își are origini străvechi, având ca punct de plecare simbolistica

30 P. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 82.

cavalerilor danubieni și poate reprezenta faptul că prelatul uns era însărcinat cu rolul de a călăuzi sufletele oamenilor prin lumină și adevăr pentru ca aceștia să își câștige nemurirea. Se poate face, de asemenea, și o paralelă cu „imortalitatea” pe care trebuiau să o dobândească adepții lui Zamolxe prin faptele bune pe care trebuiau să le săvârșească în timpul vieții lor. Cunoaștem că în secolele II–III d.Hr. cultul Cavalerului Danubian se va răspândi din Dacia și Panonia în Provincia Tracia, sud-estul Macedoniei și în Moesia. De asemenea, nu avem cum să nu menționăm că, tot în aceeași perioadă, de o parte și de alta a Dunării își fac apariția alogenii. Dintre aceștia îi putem aminti pe Goți, care, în timpul creionării identității lor³¹, îi vor avea drept conducători pe urmașii nobililor conducători ale celor 17 triburi unite de Decebal. Goții, prin intermediul acestor conducători daci, vor împrumuta credința în Zamolxe și o vor duce pe întregul cuprins al Europei³². Mai mult ca sigur, cultul Cavalerilor Danubieni a fost adoptat de aceștia și răspândit mai departe, iar din el au evoluat anumite Ordine Cavalești sau aceste ordine au la bază preceptele și simbolistica cultului Cavalerului Danubian.

2.8. Cavalerii daci pe Columna lui Traian?

Legat de unele basoreliefuri de pe Columna lui Traian, a rămas împătmântenit în conștiința colectivă a celor pasionați de istorie și de acest subiect că sunt reprezentați călăreți sarmați³³ veniți în ajutorul dacilor³⁴. În

31 A se vedea C. Troia, *Fastci Getci o Gotici*, ediție reeditată de Fundația Gândirea, București, 2013.

32 A. Busuioceanu, *Zamolxis sau mitul dacic în istoria și legendele spaniole*, Ed. Meridiane, București, 1985, p. 83.

33 Cf. L. Predescu, *Enciclopedia României. Cugetarea*, Ed. Saeculum, București, 1999, p. 89. **Sarmații** au reprezentat un amestec de popoare de origine scitică. Denumirea lor se trage din grecescul „Σαυρομάτιοι” (Sauromatioi), care în traducere înseamnă „ochi de șopârlă”. Ei au fost menționați pentru prima oară de Hipocrate și de Herodot, iar apariția lor la gurile Dunării este făcută în perioada domniei împăratului roman Augustus (27 î.Hr.–14 d.Hr.). Cronicarii bizantini au dat denumirea de „sarmați” și altor popoare care au locuit ulterior la nord de Marea Neagră: popoare mongolice sau slave, din care se trag astăzi o parte dintre ruși și ruteni.

34 Cf. R. Vulpe, *Columna lui Traian*, CIMEC, 2002, p. 139. Reprezentarea numărul 49 de pe Columnă.

realitate pare puțin plauzibil acest lucru și tindem a crede că erau, de fapt, cavaleri geți și din stânga, și din dreapta Dunării, care nu ar fi fost în mod normal sub jurisdicția lui Decebal, dar datorită originii și a limbii comune, aceștia au luptat alături de el. Argumentele cu care venim în sprijinul acestei ipoteze sunt următoarele:

➤ În cursul războaielor daco-romane sarmații, și anume cea mai puternică și numeroasă ramură a lor, iagizii³⁵, nu se aflau în alianță, ci în conflict cu Decebal.

➤ Pe monumentele autentice ale lui Traian, referitoare la cele două războaie (trei?) purtate la nord de Dunăre, întâlnim denumiri ca „Germanicus“ și „Dacicus“, nicăieri însă nu apare inscripționat „Sarmaticus“.

Nu numai armele geților, ci și modul lor de a călări se asemena cu ale sarmaților (invers, de fapt). Erau identice până și zalele din piele în formă de solzi, după cum ne arată Marcus Valerius Martialis (Marțial), cel care a murit la anul 103, tocmai în intervalul expedițiunii dacice a lui Traian. Vorbind despre dorința lui Domițian de a purta această armură specială pe care o numea *lorica sarmatica*, el afirmă că: „Invia Sarmaticis Domini lorica sagittis, Et Martis Getico tergores fida magis...“³⁶ Traducerea ar fi următoarea: „Haina sarmatica prin care nu trec săgețile, la fel ca a sireșilor Geți ai lui Marte“. Din referirea lui Marțial ne mai putem pune o întrebare: de ce Geții lui Marte, și nu Geții lui Zamolxe, pentru că Zamolxe era zeitatea în care credeau geto-dacii. Răspunsul este cât se poate de simplu. Marte era zeul Războiului și afirmația are legătură cu vitejia și caracterul neînfricat, profund războinic, al dacilor pe când se găseau în luptă.

35 Cf. D.M. Pippidi (coord.), *Dicționar de istorie veche a României*, The scientific and encyclopedic publishing house, Bucharest, 1976, p. 122. **Iagizii** au fost o ramură a Sarmaților, populație vorbitoare a unui dialect al limbii iraniene. Pentru început sunt atestați la est de râul Volga, ulterior aceștia au migrat în stepetele din nordul Mării Negre. Pe la începutul secolului I. d.Hr. au ajuns în Câmpia Panonică ajungând la trecătorile aflate în nordul Daciei, prin teritoriile aflate între Dunăre și Tisa. De aici au migrat în vestul Bihorului, apoi în zona de câmpie a Banatului.

36 Marco Valerio Marcial, *Epigrame*, Ediția a IIa, Notas de Jose Guilen, Revision de Fidel Agudo, Institucion Fernando el Catolico, Zaragoza, 2003, p. 243.

De asemenea, peste acest argument se mai poate adăuga că, în vremea respectivă, în Dacia, zeul Marte încă mai era venerat chiar și în rândul membrilor ordinelor inițiativico-cavaleresti.

Cavalerii, pe Columna lui Traian

2.9. Ordinul Cabirilor

Cabirii își au originile pe teritoriul actualei noastre țări, fiind întâlnit la daci cu mult timp înaintea cuceririi romane, fiind chiar un cult de sorginte pelasgă. Ei erau paznici ai templului Zeiței-Mamă, ceea ce ne duce cu gândul că vechimea lor se pierde în negura timpului cunoscând faptul că vechile civilizații carpatice, cum ar fi Turda Vinca sau Tărtăria, aveau cultul Zeiței. Un alt argument al originii cultului Cabirilor în spațiul carpato-danubiano-pontic este legat de tema comună cu unul dintre cele patru mituri fundamentale ale poporului român, și anume Miorița. Lăsând deoparte faptul că de-a lungul trecerii timpului Miorița a devenit un cântec, o doină, un bocet solar și ancestral³⁷, ea reprezintă cu certitudi-

37 B. Theodorescu, O. Păun, *Folclor literar românesc*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 200.

ne un mit sau o legendă rituală³⁸. Ea este un rit care a făcut parte dintr-un oficiu, din liturghia cultului Cabirilor, un fel de legendă care se invocă la misterele cabirilor asemănătoare cu vecernia la creștini. Ca atare, Mitul Cabiric se referă la existența a trei frați divini, dintre care cel mai tânăr este totdeauna ucis de ceilalți doi³⁹. De asemenea, cel tânăr, care este ucis, este asociat cu Zamolxe⁴⁰. Despre atestarea cultului Cabirilor pe teritoriul Daciei, Teohari Antonescu vine cu următoarele argumente⁴¹:

- Dovezile arheologice de pe monumentele rămase de la daci și traci.
- Asemănările cu cultul divinităților daco-tracice.
- Referințele date de scriitori antici.

Din Dacia, cultul Cabirilor s-a răspândit pe diferite căi în Grecia, Italia, Germania, Irlanda⁴². La greci, Cabirii reprezentau un grup de patru divinități foarte vechi (Axieros, Axiersa, Axiersos și Karmilos) care erau venerați și invocați pentru a oferi protecție pentru navigatori și erau stăpânii vulcanilor și focului. **În timpul cucerii romane au rămas doar trei divinități. Din punctul de vedere al cunoașterii cabirice, aceasta se împărțea în trei categorii inițiatice⁴³, trei categorii ale focurilor sacre: Focul Ceresc, Focul Teluric (Pământesc), Focul Acvatic. Aceste trei categorii putând fi asociate cu trei călătorii sau probe inițiatice ale Focului, Apei sau Pământului.**

Despre inițierile făcute în Cultul Cabirilor, deși ele sunt mult mai vechi, primele menționări sunt din timpul dominației romane și cunoaștem că erau secrete⁴⁴ și răspândite, de asemenea, pe întregul teritoriu al Daciei, Traciei și Eladei. După cum afirmă Romulus Vulcănescu, Misterele Cabirice sunt la originea ori au influențat într-o foarte mare par-

38 T.D. Speranția, *Miorița și călușarii* – urme de la daci, București, 1915, p. 4.

39 R. Vulcănescu, *Mitologie Română*, Ed. Academiei R.S. Române, București, 1980, p. 226.

40 *Ibidem*, p. 9.

41 *Ibidem*, p. 225.

42 *Ibidem*.

43 V. Kernbach, *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 92.

44 R. Vulcănescu, *op. cit.*, p. 227.

te Misterele Creștine. **Cei care ajungeau a fi inițiați în acest ordin deveneau „mai cuvioși, mai drepți, mai buni”⁴⁵. Mitul cabiric ne vorbește despre o frăție divină ce are ca scop dobândirea nemuririi sufletului și reînnoirea întregii naturi prin sacrificiu sau, mai pe înțeles, omul, pentru a se mântui, trebuie să se jertfească pe sine. Tot mitologia ne spune că Prometeu a fost inițiat în acest ordin, iar Orpheu era numit ca fiind cel mai vestit dintre cabiri⁴⁶. O tradiție străveche românească ne arată că „Rascovitorii”, care sunt echivalentul de Crăciun al călușarilor de Sumedru⁴⁷, își au legătura cu inelele bacantelor rele rămase după revolta provocată de moartea lui Orfeu.**

Altă caracteristică apărută ca noutate este „Fraternitatea” sau „Fraternizarea” care are loc după momentul ritualului. „Dubletul onomastic divin fără reprezentări iconografice Fărtat–Nefărtat ne amintește pe plan mitologic autohton grupul sacru de tipul fraților gemelari care în sud-estul Europei, înainte de Hristos și la începutul erei noastre, se bucurau de un cult general în Dacia. Se distinge că acest fapt se găsește la cultul inițiativ al cabrilor”⁴⁸.

Făcând o reconstituire a cetății Sarmizegetusa după Columna lui Traian și rămășițele de la Grădiștea, marele nostru arheolog Teohari Antonescu, fostul elev al lui Alexandru Odobescu și Grigore Tocilescu, demonstrează că una dintre construcțiile din cetate este, de fapt, un templu al Cabirilor⁴⁹, care reprezenta o construcție cu patru coloane ce sprijii-

⁴⁵ Diodor din Sicilia, *Biblioteca Istorică*, V, XLIX, 6, apud. V. Kernbach, Dicționar de mitologie generală, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 92.

⁴⁶ R. Vulcănescu, *op. cit.*, pp. 226.

⁴⁷ Cf. Buletinul de informare al orașului Pucioasa, nr. 9, 2016, p. 6. Focul lui Sumedru sau Focul de Sâmedru este o tradiție românească, veche de peste două mii de ani. În noaptea de 25 spre 26 octombrie, dinaintea sărbătorii Sfântului Dumitru, apărătorul păstorilor, se aprind focuri, și tinerii se adună în jurul acestora. Obiceiul se mai păstrează în sate din județele Argeș, Dâmbovița și Brașov. Pe vremuri, focurile se aprindeau pe dealuri, pentru a fi observate de la distanță. În foc se puneau și tulpina unui copac tăiat din pădure, ca simbol al zeului care moare și renaște în fiecare an.

⁴⁸ R. Vulcănescu, *op. cit.*, p. 224.

⁴⁹ T. Antonescu, *Columna lui Traian studiată din punct de vedere arheologic, geografic și artistic*, Tipografia H. Goldner, Iași, 1910, p. 44.

nă frontalul principal. Teoria marelui nostru arheolog pare cât se poate de veridică, deoarece cultul Cabirilor era foarte răspândit în Dacia și foarte vechi, cu mult timp înaintea stăpânirii romane. De aceea era normal ca acest ordin inițiativ să aibă și un templu central care să se găsească în centrul politic și spiritual al Daciei⁵⁰. Ceea ce este interesant este că virtuțile Cabirilor le întâlnim și la tribul Bessilor care, la apariția creștinismului, au avut același rol pe care l-au avut ordinele cavalierești în apărarea noii credințe. De fapt, aceștia sunt primii apărători ai creștinismului. Dar cine au fost Bessi? Ei făceau parte din marele popor geto-dacic, care ocupaseră inițial teritoriul cuprins între Munții Balcanici și Munții Rodopi, pe Valea Râului Marița. Ulterior, parte dintre ei, după ocupația română, vor emigra în Dobrogea (zona Histriei) și în Carpații Septentrionali. Herodot îi descrie ca pe o castă preoțească, iar Strabon îi menționează ca fiind cel mai feroce trib dacic⁵¹. Despre Bessi cunoaștem că erau *homines* religioși, supuși voinței divinității și aduceau ascultare castei sihaștrilor kapnobatai (cunoscuți și cu numele de polistailor, ktistai sau solomonari). După cum Mircea Eliade ne spune: „Kapnobataii locuiau pe malul drept al Dunării. Acești asceți și contemplativi erau vegetarieni și se hrăneau cu miere, lapte și brânză. Strabon adaugă că și la traci erau solitari pioși care trăiau departe de femei (...) Ei sunt onorați pentru că se consacră zeilor și «trăiesc liberi de orice teamă»⁵². Despre kapnobatai cunoaștem că aveau obiceiuri asemănătoare tribului evreiesc al esenilor, dar că erau anteriori acestora⁵³. **O altă caracteristică a bessilor este că erau foarte buni constructori în piatră și buni agricultori**⁵⁴. Tot în legătură cu bessii există o informație extrem de importantă și inedită care merită să o amintim în continuare, și are legătură cu construcția Mănăstirii Sfânta

50 *Idem, Cultul Cabirilor în Dacia*, Teză de licență în studiile istorico-filosofice, București, 1889, p. 8.

51 C. Bârsan, *Istorie Furată – Cronica românească de istorie veche*, Ed. Karuna, Bistrița, 2013, p. 870.

52 M. Eliade, *De la Zamolxis la Genghis Hun*, Ed. Humanitas, București, 1995, p. 118.

53 F. Iosephus, *Antichitățile Iudaice*, vol. II, Ed. Hasefer, București, 2001, p. 438.

54 C. Bârsan, *op. cit.*, p. 870.

Ecaterina. Acest edificiu, aflat în sudul Peninsulei Sinai (Egipt), este cea mai veche mănăstire creștină în care viața monastică nu a fost întreruptă, având o istorie de șaptesprezece secole. Mănăstirea a fost construită pe locul în care Dumnezeu i s-a revelat lui Moise sub forma Rugului Aprins, la poalele Muntelui Tablelor Legii (cunoscut și ca Muntele lui Moise sau Muntele Sinai). În anul 337 e.n., mama Împăratului roman Constantin cel Mare (306–337 e.n.), Elena, dispune construirea la poalele muntelui a unei capele, închinată Rugului Aprins. Între anii 527 și 565 e.n., Împăratul Iustinian (527–565 e.n.) ridică aici Mănăstirea Rugului Aprins. Mănăstirea va păstra acest nume până în secolul al IX-lea, când unui preot i se va revela într-o viziune că moaștele Sfintei Ecaterina se află îngropate pe vârful celui mai înalt munte din Sinai, Gebel Katherina (2 642 m). După găsirea moaștelor, acestea vor fi aduse în mănăstire și așezate într-o raclă de argint. Din acel moment lăcașul de cult a purtat numele Sfintei Ecaterina. Ecaterina a fost o martiră creștină, torturată și ucisă în anul 305 e.n. prin decapitare.

Partea surprinzătoare a evenimentelor petrecute între anii 527 și 565 este faptul că Iustinian a trimis în Sinai o sută de familii de „servitori/sclavi ai romanilor“ după cum menționează în lucrările sale, Patriarhul Ortodox al Alexandriei, Eutychius (877–940), cunoscut și sub numele arab de Sa'id ibn Batriq, cu scopul de a construi mănăstirea, a-i sluji și a o apăra. În lucrările sale, Eutychius, scrise în limba arabă, arată că acești sclavi ai romanilor sunt numiți „Abid-al-Rum“. Descendenții acestora trăiau și în timpul Patriarhului, numindu-se Lahmiyin. Povestind despre construirea mănăstirii și a locului hotărât pentru amplasamentul ei, Patriarhul Eutychius redă discuția dintre Împăratul Iustinian și funcționarul trimis pentru administrarea construcției: „Auzind călugării de evlavie lui Iustinian, merseră la el cu rugămintea de a le face o mănăstire, întrucât ei n-aveau încă un adăpost și trăiau împrăștiati în preajma rugului din care vorbise Dumnezeu lui Moise. Împăratul îl trimise pe un legat al său și-i dete puteri depline să clădească o astfel de mănăstire. Acesta

gândea s-o zidească pe munte, însă, din pricina lipsei de apă, își schimbă planul și o înălță jos, la poale.

Întors la Constantinopol, îi vorbi Împăratul:

— De ce n-ai zidit mănăstirea în vârful muntelui?

— Am zidit mănăstirea lângă rug și apă, de-aș fi zidit-o pe vârful, călugării ar fi rămas fără apă; și dacă vreodată ar fi fost împrejurați, li s-ar fi tăiat apa și-ar fi murit de sete.

Împăratul zise:

— Cel puțin trebuia să nivelezi muntele spre miazănoapte, ca într-acolo să nu-i vatăme nimeni!

— De-am fi pus la cheltuială întregul tezaur al Egiptului, Romei și Siriei, tot n-am fi putut nivela muntele!

Împăratul se mânie foarte și porunci să i se taie capul. Trimise apoi un alt legat și cu el **o sută de sclavi ai Romei (bessi, subl. ns.)**, cu soțiile și copiii lor... și le zidi case în afara mănăstirii, unde să poată locui și străjui mănăstirea și călugării⁵⁵. Anterior însă Patriarhului de la Alexandria, în anul 570 e.n., pelerinul Antoninus Placentinus, vizitând acele locuri, menționa că la Mănăstire se vorbeau cinci limbi: **latina, greaca, siriacă, egipteana și bessa**. Afirmția lui Placentinus este cea mai pertinentă, privind identificarea sclavilor romani duși de Iustinian, cunoscuți în istoria antică sub numele de *bessi*, ținând cont și de faptul că acesta vizitase mănăstirea imediat după ridicarea ei. Ceea ce este interesant este legat de faptul că acești *Bessi*, apărători ai creștinilor prin virtuțile lor și modul lor sunt asemănători ordinelor cavaleriești creștine care au apărut mult mai târziu. Care au fost motivele pentru care Iustinian a optat pentru un neam dacic, *bessi* în cazul nostru:

- În primul rând pentru că erau unul dintre cele mai războinice triburi, aptitudini utile pentru apărarea mănăstirii.
- Erau oameni religioși.

55 *Ibidem*, p. 871.

- Erau foarte buni constructori în piatră, dovadă construcția ulterioară a clădirii.
- Erau buni agricultori, ei și urmașii lor fiind singurii agricultori din toată masa de beduini care îi înconjoară.
- Iustinian, avea mare încredere în ei, acești bessi fiind considerați „cea mai bună garnizoană“ după cum consemnează în scrierile sale unul dintre generalii împăratului.
- Prezența bessilor, ca oameni religioși nu este unică în Orientul Mijlociu; în *Viața Sfântului Teodosie* se pomenește că în mănăstirea întemeiată la răsărit de Bethleem, în secolul al VI-lea, existau patru biserici: una pentru bolnavii mintali și trei în care se slujea în limbile greacă, armeană și besică. În secolele VI–VII, mai existau în Palestina două mănăstiri cu numele de Soubiba, una cu oficiere în limba besică și una de limbă siriacă.